

ZALECENIA DOTYCZĄCE BADAŃ PROFILAKTYCZNYCH DO CELÓW KODEKSU PRACY – MATERIAŁY DLA SŁUŻBY MEDYCyny PRACY PRACA W NARAŻENIU NA KRĘTKI *BORRELIA BURGENDORFERII*

Borelioza z Lyme - to wielopostaciowa, zakaźna choroba odzwierzęca wywoływana przez spiralne bakterie (krętki) *Borrelia burgdorferi*, które do organizmu człowieka dostają się za pośrednictwem kleszcza (ze śliną kleszcza lub wymiocinami) w czasie jego penetracji w obrębie skóry.

W przebiegu boreliozy wyróżnia się 3 stadia:

1. Stadium wczesne ograniczone w przebiegu którego może/mogą wystąpić:
  - erythema migrans (rumień wędrujący, EM) zmiana wczesna ograniczona - rozwijająca się 3-30 dni od ukąszenia przez kleszcza,
  - chłoniak limfocytarny.
2. Stadium wczesne rozsiane (narządowe) – może rozwijać się od kilku tygodni do kilku miesięcy po zakażeniu pod postacią:
  - zapalenia stawów,
  - zapalenia mięśnia sercowego,
  - zapalenia układu nerwowego (neuroborelioza) – na różnych poziomach: limfocytowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie nerwów czaszkowych (porażenie lub niedowład, najczęściej nerwu twarzonego, może być obustronne).
3. Stadium późne, rozwijające się u 60 % nieleczonych chorych z mało charakterystycznymi objawami klinicznymi pod postacią:
  - przewlekłego zanikowego zapalenie skóry kończyn,
  - przewlekłego zapalenia stawów, łagodnego zapalenia mięśni, kaletek maziowych lub ścięgien,
  - przewlekłej neuroboreliozy.

Opieka profilaktyczna nad pracownikiem

W trakcie badania lekarskiego należy zwrócić szczególną uwagę na:

- wywiad dotyczący ukąszeń przez kleszcze, rozpoznania boreliozy w przeszłości lub innych chorób odkleszczowych (kleszczowe zapalenie mózgu),
- w przypadku dodatkowego wywiadu w kierunku ukąszenia przez kleszcze lub rozpoznania boreliozy należy ustalić okoliczności zdarzenia oraz zapytać o dolegliwości zgłaszane przez pacjenta, szczególnie w zakresie chorób skóry, narządu ruchu, układu nerwowego i narządu wzroku.

Swoiste przeciwciała klasy IgM pojawiają się we krwi po 2–4 tygodniach od zakażenia (szczyt: 6–8 tyg.) i zanikają w ciągu 4–6 miesiącach.

Swoiste przeciwciała klasy IgG, wykrywalne są po 6–8 tygodniach od zakażenia, utrzymują się przez wiele lat nawet u pacjentów skutecznie leczonych antybiotykami.

Przyczyną fałszywie dodatnich wyników badań serologicznych mogą być zakażenia innymi krętkami, zakażenia *herpesviridae* (zwłaszcza EBV) oraz choroby autoimmunologiczne.

Dodatni wynik badania serologicznego bez klinicznych objawów typowych dla boreliozy nie upoważnia do rozpoznania i leczenia choroby.

Rozpoznanie boreliozy (z wyjątkiem erythema migrans) wymaga dwuetapowego protokołu diagnostycznego polegającego na wykrywaniu swoistych przeciwciał za pomocą testu immunoenzymatycznego ELISA oraz Western-blot. Obie metody wzajemnie się uzupełniają.

Przeciwciała w klasie IgG utrzymują się najczęściej przez wiele lat po przebytej infekcji, choć ich miano w badaniu testem ELISA lub ilość prążków w badaniu Western-blot wykazuje tendencję do powolnego spadku.

Zakres i częstotliwość badań profilaktycznych:

Badanie ogólnolekarskie: w trakcie badania należy zwrócić uwagę na choroby skóry (zmiany skórne), narząd ruchu, zaburzenia rytmu serca, cechy uszkodzenia obwodowego lub ośrodkowego układu nerwowego, choroby narządu wzroku.

W zależności od wskazań: konsultacja okulistyczna, neurologiczna, kardiologiczna, ortopedyczna, reumatologiczna, lekarza chorób zakaźnych, dermatologiczna.

Serologiczne badania laboratoryjne nie są zalecane. Można je wykonać w przypadku wystąpienia objawów klinicznych po ukłuciu przez kleszcza. Pojawienie się rumienia wędrującego nie wymaga wykonywania badań laboratoryjnych.

Częstotliwość badań profilaktycznych została określona na co 2-3 lata.

Uwagi dodatkowe

- Praca kobiet w ciąży pracujących w narażeniu czynniki biologiczne zakwalifikowane do grupy 2–4 zagrożenia, zgodnie z art. 176 Kodeksu pracy jest przeciwwskazana jeżeli ocena ryzyka zawodowego, z uwzględnieniem działań terapeutycznych wymuszonych określonymi czynnikami biologicznymi, wskaże na jej niekorzystny wpływ na zdrowie kobiety w ciąży lub przebieg ciąży, w tym rozwój płodu kobiety w ciąży.

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie wykazu prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią (Dz.U. 2017 poz. 796)*

- Zalecane szczepienie przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu dotyczy pracowników wykonujących czynności bezpośrednio związane z uprawą roślin lub hodowlą zwierząt na obszarach endemicznego występowania zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu oraz pracowników wykonujących prace w kompleksach leśnych oraz na terenach zadrzewionych na obszarach endemicznego występowania zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności (Dz.U. 2012 poz. 40)*